

Павлів О. В.,
аспірант інституту державного управління
Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

На сьогоднішній день все більшого розвитку набула реформа децентралізації влади. Її необхідність була обумовлена потребою передачі державою своїх повноважень місцевому самоврядуванню із врахуванням досвіду зарубіжних країн. Дана реформа ґрунтується на відмові від загальних аспектів вирішення питань місцевого рівня, притаманним діяльності державним органам виконавчої влади. Натомість пропонується враховувати усі місцеві особливості та фактичні потреби територіальних громад, що притаманно роботі якраз органам місцевого самоуправління, підвідомчим територіальним громадам.

Мета реформи – формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Реформа передбачає відповідальність органів місцевого самоврядування перед жителями – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність [3].

Зважаючи на стан реформування земельних відносин та зважаючи на значне збільшення повноважень органів місцевого самоврядування, на даний час доволі гостро постає проблема, пов'язана із їх співпрацею в процесі виконання органами державної влади своєї контрольно-наглядової діяльності. Подібна співпраця виникає тільки в процесі здійснення контролю за реалізацією делегованих повноважень. Варто зазначити, що на сьогоднішній день не здійснюється контроль, який спрямований на підтримку рівноваги між інтересами органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Така ситуація призводить до зростання появи корупційних ризиків. Наприклад, жоден орган державної влади на даний час не контролює ступінь законності ухвалених органами місцевого самоврядування рішень у сфері земельних відносин. Водночас, через відсутність земельних

структурних підрозділів у районних державних адміністраціях не можливо здійснювати контроль за реалізацію всенаціональних цільових планів розвитку земельних відносин. На сьогоднішній день Держгеокадастр – це єдина установа, наділена повноваженнями здійснення контролю за дотриманням законодавчих вимог у сфері земельних відносин.

На Держгеокадастр покладено реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, упровадження засад стратегічного менеджменту в систему управління у сфері використання й охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності, а також забезпечення оптимального використання земель, зокрема з урахуванням регіональних програм і планів розвитку територій, генеральних планів населених пунктів, підвищення рівня прозорості та публічності під час формування та реалізації державної земельної політики, здійснення розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності відповідно до закону, державний нагляд (контроль) в агропромисловому комплексі в частині дотримання вимог земельного законодавства, використання й охорони земель усіх категорій і форм власності, підвищення рівня родючості ґрунтів, проведення рекультивациі, підвищення рівня обізнаності населення, землевласників і землекористувачів щодо проблем деградації земель та сталою землекористування тощо [4, с. 14].

Варто зазначити, що у вітчизняній законодавчій базі немає конкретного трактування сутності поняття «наділення повноваженнями». Зокрема, відповідно до Конституції України, «органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади» [2], проте, ми підтримуємо думку деяких вчених, що дане поняття є рівнозначним терміну «надані повноваження». Натомість Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5] містить поняття «делеговані повноваження», що відповідає Європейській хартії місцевого самоврядування, яка передбачає можливість «надання органам місцевого самоврядування відповідно до закону повноважень для виконання конкретних завдань», в той час коли ч. 5 цієї ст. 4 вже передбачена «можливість делегування повноважень органам місцевого самоврядування яким-небудь центральним або регіональним органом влади» [1].

Таким чином, на основі вище наведеного можна дійти висновку, що у розвитку земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування на сьогоднішній день найбільш гостро постають проблеми, пов'язані із:

– нестачею висококваліфікованих фахівців в сфері управління земельними відносинами;

- недостанім матеріально-технічним забезпеченням та контролем за охороною земельних ресурсів;
- наявністю фактів незаконним заволодінням земельних площ;
- браком оперативних інформаційних даних щодо користувачів і власників земельних площ;
- наявністю недоліків у законодавчій базі стосовно передачі земельних ресурсів, які перебувають у комунальній власності у володіння та користування;
- несприятливим інвестиційним кліматом та недостанім досвідом в сфері залучення інвестицій в сфері земельних відносин.

На нашу думку, в умовах сьогодення найбільше зусиль варто спрямувати на вирішення останньої проблеми, оскільки розвиток локального виробництва і аграрної сфери дозволить збільшити кількість робочих місць, збільшити надходження до місцевого бюджету та покращити рівень суспільного добробуту. А це, в свою чергу, потребує певних капіталовкладень, які починаються із виділення земельних площ, а від міри володіння місцевим самоврядуванням інформаційними даними щодо стану та кількості земельних ресурсів залежить й рівень інвестиційної привабливості самого місцевого самоврядування. Дані чинники можуть значно позначитися на зменшенні міграційних процесів з сільської місцевості. Однак інвестори мають закритий доступ до інформаційних даних щодо роботи місцевих бізнесменів, що унеможлиблює проведення ними оцінювання привабливості для інвестування як в регіональний, так і галузевий розвиток. Водночас перешкоджає цьому і високий рівень бюрократизму та корупційних явищ у сфері земельних відносин.

Отже, можна виокремити певні переваги реформування місцевого самоврядування у контексті розвитку земельних відносин, зокрема:

1. Налагодження здійснення ефективного контролю за надходженням грошових ресурсів від плати за користування земельними ресурсами.
2. Поновлення здійснення індексації нормативного оцінювання земельних ресурсів в грошовому еквіваленті та визначення коефіцієнту індексації із врахуванням фактичного індексу інфляції.
3. Удосконалення бюджетного планування.

Таким чином, на основі вище наведеного можна дійти висновку, що на сьогоднішній день доволі активно проводиться реформування місцевого самоврядування в Україні у контексті збільшення повноважень органів місцевого самоврядування в частині визначення на практиці прав власності на земельні ресурси, розвитку земельних відносин, здійснення контролю за якістю користування земельними ресурсами та надання права населенню ними розпоряджатися. Така

реформа дасть можливість ефективно розвивати території, покращити рівень суспільного добробуту та зберегти якість земельних ресурсів, а також збільшити надходження до місцевого бюджету та надати кожному громадянину можливості здійснення контролю за якістю користування земельними ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Проніна О. В., Григор'єва Л. М. Земельна децентралізація в Україні: переваги і недоліки. *Public Administration and Regional Development*. 2021. № 4. С. 1022–1050.

4. Проніна О. В. Розширення повноважень об'єднаних територіальних громад у сфері земельних відносин (на прикладі Херсонської області). *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019. № 1. С. 1–17.

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>